

Neuvostojohdon näkemys Suomen asemasta vuonna 1947

Heti Suomen välirauhan solmimisen jälkeen syyskuusta 1944 alkaen Neuvostoliitto suosi laajaa vasemmiston yhteistyötä "kansanrintaman" ja "kansandemokratian" merkeissä. Tähän liittyi myös pyrkimys suomalaisen yhteiskunnan ja tuotantotoiminnan vakaana pitämiseen sotakorvaustoimitusten varmistamiseksi. Moskova ei myöskään tukenut radikaalien kommunistien pyyntöjä Suomen porvarillisen yhteiskuntajärjestyksen kumoamiseksi. Tällainen suhtautuminen vastasi presidentti Paasikiven käsitystä, että Venäjän/Neuvostoliiton intressit Suomen suunnalla olivat ensi sijassa strategisia ja puolustuksellisia eivätkä vaatineet venäläisen kulttuurin tai kommunistisen ideologian levittämistä Suomeen.

Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen Neuvostoliitto pyrki luomaan "kansandemokratioita" miehittämilleen tai muuten vaikutuspiiriinsä joutuneille alueille itäisessä Keski-Euroopassa. Kylmän sodan alkamisen myötä Neuvostoliitto tiukensi otettaan oman valtapiiriinsä maista, jolloin "kansandemokratiat" piti saada yhteiskuntajärjestykseltään selvästi kommunistisiksi ja saattaa yhtenäiseen stalinistiseen komentoon. Tämä kehitys tapahtui pääpiirtein samanaikaisesti Romaniassa, Bulgariassa, Unkarissa ja Puolassa. Vuosina 1947 - 1948 se ulotettiin myös Tšhekkoslovakiaan. Balkanilla Stalin ei kuitenkaan kyennyt vakiinnuttamaan vaikutusvaltaansa Jugoslaviassa, mutta Albania pysyi vielä uskollisena.

Vuonna 1947 Moskovasta ilmaistiin tyytymättömyys suomalaisten kommunistien saamattomuuteen, kun nämä eivät olleet kyenneet levittämään "kansandemokratiaa" yhteiskuntaan. Silti Moskovan ei rohkaissut heitä radikaalimpaan toimintaan vaan vielä kesällä 1947 oli SKP:ta kohtaan pidättyvä. Erittäin merkittävää tässä suhteessa oli, ettei Suomen kommunistipuolue saanut edes kutsua Kominformin perustamiskokoukseen. Siellä pitämässään puheessa Andrei Zhdanov tosin totesi Suomen olevan kansandemokratian tiellä.

Neuvostoliitto painosti Suomen hallitusta kieltäytymään osallistumisesta Marshall-ohjelmaan mutta ei myöskään yrittänyt liittää Suomea itäblokkiin. Vuoden lopulla Moskovasta lisättiin vähitellen epäsuoraa painostusta puolustusliittosopimuksen aikaansaamiseksi. Aloite piti saada tulemaan Suomesta. Vuoden viimeisinä päivinä Neuvostoliiton johto teki päätöksen siirtymisestä aktiiviseen toimintaan puolustusliittoasiassa. Neuvostoliitolle kuitenkin riitti edelleen yya-sopimuksen tekeminen Suomen kanssa ilman yritystä aikaansaada tiivistä liittosuhdetta tai yhteiskunnallista kumousta.

Ks. lähemmin Kimmo Rentola, Niin kylmää että polttaa (1997), s. 18 - 29 ja Tuomo Polvinen, J.K. Paasikivi. Valtiomiehen elämäntyö 4, 1944 - 1948 (WSOY, Helsinki - Juva 1999), s. 374 - 437.

Suomalaisen yhteiskunnan vastarinnasta "kansandemokratian" levittämistä kohtaan ks. Osmo Jussila, Suomen tie 1944 - 1948 (WSOY 1990), s. 118 - 183.